

Kuntien yhdenvertaiset palvelut edellyttävät valtionosuusjärjestelmän uudistamista

Kolmentoista negatiivisista sote-siirtoeristä kärsivän kaupungin johto kokoontui 6.10.2026 keskustelemaan valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta. Mukana olivat Jyväskylä, Kemi, Kouvolaa, Kuopio, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Rovaniemi, Seinäjoki, Tampere, Turku ja Vaasa. Kaupunkien yhteinen viesti on selvä: nykyinen järjestelmä kohtelee kuntia epätasa-arvoisesti, vaarantaa asukkaiden yhdenvertaisuuden ja vaikeuttaa kuntien mahdollisuuksia huolehtia lakisääteisistä palveluistaan. Negatiivisten sote-siirtoerien vaikutukset ulottuvat vuonna 2027 yli 3,4 miljoonaan suomalaiseen, minkä vuoksi valtionosuusjärjestelmä tulee uudistaa välittömästi.

Sote-erät vääristävät kuntien rahoitusta

Nykyinen valtionosuusjärjestelmä perustuu edelleen merkittäviltä osin vuosien 2021–2022 sote-kustannuksiin. Tarkastelujaksoon vaikuttivat poikkeukselliset tekijät, kuten koronapandemia, sairaanhoitopiirien yli- ja alijäämät sekä suuret sairaalainvestoinnit. Kaupunkien näkemyksen mukaan näiden historiallisten kustannusten ei tulisi määrittää pysyvästi kuntien nykyisten palveluiden rahoitusta.

Sote-siirtoerien seurauksena osa kunnista menettää vuosittain merkittäviä summia valtionosuuksia, vaikka kustannukset liittyvät jo hyvinvointialueille siirtyneisiin tehtäviin. Samalla järjestelmä tuottaa huomattavia hyötyjä toisille kunnille. Kaupunkien mukaan nykytilanne ei ole kuntien eikä veronmaksajien näkökulmasta perusteltu.

Vaikutukset näkyvät miljoonina euroina

Vuonna 2027 sote-siirtoerät vähentävät muun muassa Tampereen valtionosuuksia 47,2 miljoonalla eurolla, Oulun 24,8 miljoonalla eurolla, Jyväskylän 23,9 miljoonalla eurolla, Vaasan 21,5 miljoonalla eurolla ja Mikkelin 17,2 miljoonalla eurolla. Asukasta kohden tarkasteltuna vaikutukset ovat suurimmillaan useita satoja euroja vuodessa. Samaan aikaan osa kunnista hyötyy järjestelmästä merkittävästi.

Kaupunkien mukaan nykyinen järjestelmä vaikeuttaa pitkäjänteistä talouden suunnittelua ja heikentää kasvavien kaupunkien mahdollisuuksia vastata asukkaiden palvelutarpeisiin.

Negatiivisten sote-siirtoerien vaikutukset koskettavat nyt keskustelussa mukana olleiden kaupunkien yhteensä yli 1,4 miljoonaa asukasta. Kaupunkien näkemyksen mukaan kyse ei ole vain kuntien välisestä rahoituskysymyksestä, vaan asukkaiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Nykyinen järjestelmä johtaa siihen, että kuntien mahdollisuudet järjestää palveluja vaihtelevat tekijöiden perusteella, jotka liittyvät vuosien 2021–2022 poikkeuksellisiin sote-kustannuksiin eivätkä kuntien nykyisiin tehtäviin tai palvelutarpeisiin. Yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja laadukkaiden peruspalveluiden turvaamisen näkökulmasta valtionosuusjärjestelmä on uudistettava viipymättä.

Katse seuraavaan hallituskauteen - Ratkaisut ovat jo valmiina

Valtionosuusuudistusta valmisteltiin laajasti nykyisellä hallituskaudella, mutta valitettavasti uudistus kariutui loppusyksyllä 2025. Kaupunkien näkemyksen mukaan valmistelutyötä ei tarvitse aloittaa uudelleen, sillä selvityshenkilöiden laatimat ratkaisut ja taustaselvitykset ovat jo olemassa.

– Kuntien tämän päivän rahoitusta ei voida rakentaa vuosien takaisten poikkeuksellisten sote-kustannusten varaan. Nykyinen järjestelmä kohtelee kuntia eriarvoisesti ja vaikeuttaa niiden mahdollisuuksia huolehtia lakisääteisistä tehtävistään. Ratkaisut ovat jo olemassa, joten seuraavalla hallituskaudella tarvitaan poliittista tahtoa viedä uudistus maaliin, sanoo Jyväskylän kaupunginjohtaja **Timo Koivisto**.

Kaupunkien yhteinen näkemys on, että valtionosuusuudistuksen käynnistäminen tulee nostaa seuraavan hallituksen keskeisten kuntapoliittisten toimenpiteiden joukkoon.

– Tampereelta leikataan vuonna 2027 yli 47 miljoonaa euroa menneiden sote-kustannusten perusteella, vaikka vastuu näistä palveluista on jo siirtynyt hyvinvointialueelle. Tämä raha on pois tamperelaisten nykyisistä palveluista ja kasvavan kaupungin kehittämisestä. Menneisyyden kustannukset eivät voi määrittää Tampereen tulevaisuutta, vaan valtionosuusjärjestelmä on uudistettava vastaamaan kuntien nykyisiä tehtäviä, sanoo Tampereen pormestari **Ilmari Nurminen**.

Valtionosuusjärjestelmän epätasa-arvoisuus näkyy kuntalaisten arjessa myös korkeampina kunnallisveroina.

- Mikkeliissä kuntalaiset maksavat korkeaa kunnallisveroa, mutta siitä huolimatta kaupunki menettää valtionosuuksia järjestelmässä, joka perustuu vuosien takaisten poikkeuksellisten sote-kustannusten vaikutuksiin. Tämä tarkoittaa kaksinkertaista epäoikeudenmukaisuutta: saamme vähemmän valtion rahoitusta peruspalveluihin ja samalla joudumme keräämään enemmän verotuloja niiden turvaamiseksi. Tällainen järjestelmä ei toteuta kuntien eikä kuntalaisten yhdenvertaisuutta, toteaa Mikkelin kaupunginjohtaja **Janne Kinnunen**.

Sote-siirtoerien poistaminen on kaupunkien mukaan välttämätön osa uudistusta. Ilman sitä kuntien rahoituksessa säilyvät vuosikymmeniä vaikutukset, jotka perustuvat menneisiin sote-kustannuksiin eivätkä kuntien nykyiseen toimintaan. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen tarvetta tukee myös professori Tuomas Ojasen keväällä 2026 laatimassaan asiantuntijalausunnossa esittämä arvio, jonka mukaan nykyinen valtionosuusjärjestelmä on perustuslain näkökulmasta ongelmallinen ja vaarantaa sekä kuntien rahoitusperiaatteen toteutumisen että asukkaiden yhdenvertaiset mahdollisuudet saada lakisääteisiä palveluja.

Kuntien näkökulmasta valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on ennen kaikkea yhdenvertaisuus- ja oikeudenmukaisuuskysymys. Järjestelmän tulee turvata kunnille riittävät edellytykset järjestää palvelut laadukkaasti ja vastata asukkaiden tarpeisiin riippumatta siitä, millaisia poikkeuksellisia sote-kustannuksia kunnassa oli vuosina 2021–2022. Kuntalaisten mahdollisuudet saada toimivia palveluja eivät saa riippua vuosien takaisten sote-menojen satunnaisista vaikutuksista. Siksi valtionosuusjärjestelmä on uudistettava viipymättä.

Lisätietoja:

Timo Koivisto, Jyväskylän kaupunginjohtaja, p. 050 336 2819

Matti Ruotsalainen, Kemin kaupunginjohtaja, p. 040 121 7761

Marita Toikka, Kouvolan kaupunginjohtaja, p. 040 483 1680

Soile Lahti, Kuopion kaupunginjohtaja, p. 044 718 2791

Tuomo Sallinen, Lappeenrannan kaupunginjohtaja, p. 040 624 1422

Janne Kinnunen, Mikkelin kaupunginjohtaja, p. 044 459 7300

Ari Alatossava, Oulun kaupunginjohtaja, p. 040 615 8567

Lauri Inna, Porin kaupunginjohtaja, p. 040 764 4711

Joonas Hänninen, Rovaniemen kaupunginjohtaja, p. 0406305065

Jaakko Kiiskilä, Seinäjoen kaupunginjohtaja, p. 050 340 3401

Ilmari Nurminen, Tampereen pormestari, yhteydenotot viestintäpäällikkö Elias Reinikaisen kautta, p. 040 643 4001

Piia Elo, Turun pormestari, yhteydenotot va. yhteysjohtaja Essi Virtanen kautta, p. 0449073181

Tomas Häyry, Vaasan kaupunginjohtaja, p. 040 540 5412

Sote-erät vuonna 2027

Positiiviset ja negatiiviset erät, C21 + Kemi

	Jälkikäteistarkistuksesta johtuva valtionosuuden Määräaikaisen v. 2024						Sote-erät
	Asukasmäärä 31.12.2025	Muutos- rajoitin	Järjestelmämuu- toksen tasaus	lisäsiirtotarve vuodelta 2023, 501 milj. € (1/3)	tehdyin lisäyksen takaisinperintä (1/3)	Sote-erät yhteensä	yhteensä eur / as.
Espoo	325 716	116 403 180	29 757 964	-9 680 280	-3 706 648	132 774 217	408
Porvoo	51 863	14 522 567	2 784 788	-1 541 368	-590 201	15 175 785	293
Lahti	121 832	9 529 173	8 110 022	-3 620 847	-1 386 448	12 631 900	104
Helsinki	694 392	55 076 117	-3 740 266	-20 637 330	-7 902 181	22 796 340	33
Joensuu	79 129	1 010 349	-436 607	-2 351 714	-900 488	-2 678 460	-34
Hämeenlinna	68 614	804 310	-383 265	-2 039 208	-780 827	-2 398 991	-35
Salo	50 339	-1 488 226	-286 890	-1 496 075	-572 858	-3 844 049	-76
Lappeenranta	73 241	-2 680 555	-409 215	-2 176 723	-833 483	-6 099 975	-83
Oulu	217 469	-14 761 048	-1 193 275	-6 463 179	-2 474 797	-24 892 299	-114
Turku	209 633	-21 134 452	-1 114 710	-6 230 293	-2 385 624	-30 865 079	-147
Kuopio	126 572	-12 747 671	-690 534	-3 761 720	-1 440 389	-18 640 315	-147
Vantaa	252 956	-26 465 622	-1 367 725	-7 517 852	-2 878 639	-38 229 839	-151
Jyväskylä	149 895	-16 953 557	-821 737	-4 454 879	-1 705 805	-23 935 979	-160
Tampere	263 337	-34 937 812	-1 402 591	-7 826 376	-2 996 775	-47 163 554	-179
Seinäjoki	67 283	-8 531 580	-1 458 083	-1 999 651	-765 681	-12 754 994	-190
Kotka	50 029	-9 374 034	-411 080	-1 486 862	-569 330	-11 841 306	-237
Pori	83 010	-15 791 580	-985 951	-2 467 057	-944 654	-20 189 243	-243
Kouvola	77 625	-15 053 612	-3 627 097	-2 307 015	-883 373	-21 871 096	-282
Vaasa	71 209	-14 660 741	-3 906 948	-2 116 331	-810 358	-21 494 379	-302
Mikkeli	51 551	-12 122 342	-3 007 374	-1 532 096	-586 650	-17 248 462	-335
Rovaniemi	66 191	-18 170 790	-8 559 820	-1 967 197	-753 254	-29 451 060	-445
Kemi	19 339	-7 918 485	-3 974 935	-574 755	-220 078	-12 688 253	-656